

ljali lastne zbirke svojih poezij in jih imenovali „Cancioneiros“. Škoda, da niso pazili na to, da bi se bile ohranile take zbirke. Odličen portugalski pisatelj XVI. stoletja Duarte Nunes de Leao je sam imenoval nekatere kraje, kjer je videl take zbirke; tudi pisatelj Marques de Santillona je opisal na drobno pesniško zbirko kralja Diniza. V mlajših letih, pravi, jo je videl pri svoji babici, pozneje pa mu nikdar več ni prišla pred oči. Opozarjali so inorodni pisatelji Portugize, naj se pobrinejo za to, da pridejo na sled temu najstarejšemu spomeniku portugalskega slovstva, pa več nego 300 let se niso ganili. Špancem se pripisuje poseben čut za zgodovino, pa za zgodovino svojega slovstva so se izredno malo brigali, kar bo pisatelj teh vrstic opisal na drugem mestu.

Bivši uradnik dunajske dvorne knjižnice, Ferdinand Wolf, ki je napisal znamenito knjigo: „Studien zur Geschichte der spanischen und portugiesischen Litteratur, Berlin 1859, je 1843. v „Hallische Allgem. Lit. Zeitung“ naznanjal in ocenjeval Bellermannovo knjigo: Die alten Liederbücher der Portugiesen i. t. d. Takrat je bil Jernej Kopitar, predstojnik Wolfov, v Rimu. Wolf je naprosil svojega predstojnika, naj v vatikanski knjižnici zasleduje Dinizovo pesniško zbirko „Cancioneiro“. Rad je uslišal naš rojak prošnjo, pa vsi trudi so bili zastonj. Kopitar pa misli ni pustil iz vida, nego je obvestil o tem portugalskega frančiškana P. Rozette-ja. Ta se je obrnil na portugalskega poslanca na rimskem dvoru, Visconde de Carreira, in temu gospodu so bili bolj na uslugo. Našlo se je delo in sicer pod št. Codex 4803. Rokopis je obsegal 190 listov. Izdali so pa le samo kraljeve pesmi z naslovom: Cancioneiro D' El Rei D. Diniz, pela primeira vez impresso sobre o manuscrito da Vaticana, com algumas notas illustrativas, e una prefação historico-litteraria pelo Dr. Caetano Lopes de Moura. Pariz, em cusa de I. P. Aillaud, 1847.

V tej knjigi so natisnjene samo kraljeve pesmi, dočim obsega ves „Cancioneiro“ še pesmi 129 drugih pesnikov.

Svojstvo portugalskega pesništva obstoji v tem, da je umetna rastlina na podlagi proizvodov provenzalskih „trubadurjev“, v tem ko je španska poezija vznikla iz narodnega počela. Portugalska je odvisna od zunanjega vpliva, rada posnema in se približuje skoraj mehkužnosti; zato v svojih najboljših dobah nima izrazitih ličnosti: najodličnejša pesnika Gil Vicente in Camoens sta bila brez posebnega vpliva.

V takih dvorskih pesmaricah se je osredotočila skoraj vsa lirska poezija. Poznejši pisatelj Garcia de Resende je pozneje sestavil „Cancioneiro geral“, katero zbirko je izdal Nemeč Herman de Compas 1516. leta v Lisaboni; ponatisnil jo je zopet Nemeč dr. Kausler v treh zvezkih 1846, 1848 in 1852 v zbor-

niku „Bibliothek des literarischen Vereines in Stuttgart“.

Z rastočim vplivom italijanskega pesništva je v portugalskem slovstvu nastala nova doba.

Dr. K. Glaser.

Zajčev načrt za Vegov spomenik.

Za Vegov spomenik je izdelal kipar g. Zajc model, ki ga vidimo že v slikah. – K temu načrtu za Vegov spomenik bi pripomnili sledeče: Vega sam je modeliran jako izvrstno. kolikor moremo spoznati iz slike. Podnožje je za vojaka jako značilno, in tudi učeniški izraz je jasno upodobljen na licu premišljujočega častnika, ki sedi na prevrnjeni utrdbi. Vidimo ga nekako v takem položaju, kakršen je bil takrat, ko so ga v utrdbah pri Belgradu našli sredi gromenja topov zamišljenega v znanstvene račune. A tisti dve postavi, od katerih naj ena pomeni bojnega boga Marta, druga pa Vedo, se nam ne zdita tako posrečeni. Prvič se ne podasta nikakor v celoto. Zlasti pri pogledu od spredaj, kakor vidimo spomenik v Kaučičevi knjigi, stran 38., takoj čutimo, da sta odveč. Pri pogledu od Vegove desne strani že celo nič ne pomenita, in edino le od leve se dá doseči nekoliko harmoničen prizor. Tudi osebi sami nista kaj posebno srečno izraženi. Zlasti „Veda“ je ponesrečena. Že to, da je „Veda“ popolnoma naga, ne odgovarja niti klasičnemu naziranju, katero je svojo Minervo ali Palado slikalo v veličastni, resni, v dolge gube nabrani obleki, niti posebnemu značaju tega spomenika. Ta ženska podoba, ki naj predstavlja „Vedo“, se zvija tako čudno, da ne bo nihče v njej slutil simbola znanosti, ker naredi vtisk naivne radovednosti ali dušne revščine. Čitali smo nekje, da se „nalahko klanja k učenjaku, kakor ki mu šepetala novo matematično idejo“, a tega ne bo pač noben gledavec prisodil ubogi revici. Boljši je Mart, vendar se tudi ta v svoji popolni nagoti slabo prezentira poleg Vegove zapete uniforme in visokih njegovih škornjev. S simboličnimi osebami pri spomenikih je težavna stvar, in mi bi posebno pri spomeniku junaka in učenjaka želeli, da se položi več poudarka na njegovo osebo samo, kakor pa na nestalne stvore umetniške fantazije.

Dr. E. L.

„Aljažev dom“ v Vratih.

Slovenski planinarji so si pridobili že mnogo zaslug za našo deželo. Oni odkrivajo svetu krasoto slovenske domovine in tudi skrbe, da postajajo romantični gorski kraji pripravi za bivanje letovičarjev. Koliko dohodkov ima Švica od tega, ker je znala svetu odpreti divne alpske pokrajine in privabiti vanje k oddihu na živcih utrujeno mestno prebivalstvo! G. Aljaž je dober in skrben župnik svojemu visokemu faranu Triglavu. Na vrh mu je postavil „Aljažev